

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 29

Заснований в 1996 році

Рівне – 2004

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.**Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 29. — Рівне: РДГУ, 2004. — 157 с.**

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:**Головний редактор:**

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний університет „Рівненський економіко-гуманітарний інститут” ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – кандидат психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів);

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №9 від 28.05.2004 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 07 — 10.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2004

сприяли гармонізації дитячо-батьківської взаємодії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева Г.М., Богомолова Н.Н., Петровская Л.А. Современная социальная психология на Западе. – М.: Изд-во МГУ, 1978. – 148с.
2. Джайнотт Х. Родители и дети / Пер с англ. – М.: Знание, 1986. – 245с.
3. Кратохвил С. Психотерапия семейно-сексуальных дисгармоний. – М.: Медицина, 1991. – 113с.
4. Крипнер С., Корвало Р. Проблема метода в гуманистической психологии // Психологический журнал. – 1993. – Т. 14. – № 2. – С.113-126.
5. Кристенсен О.-К., Томис К.-Р. Дрейкус и поиски равенства // Помощь родителям в воспитании детей. – М.: Прогрес, 1992. – С.56-78.
6. Мей Р. Искусство психологического консультирования / Пер. с англ. – М.: НФ “Клас”, 1994. – 144 с.
7. Сидоренко Е.В. Комплекс “неполноценности” и анализ ранних воспоминаний в концепции Альфреда Адлера. – СПб., 1993. – 152с.
8. Симпсон Р.-Л. Модификация поведения ребенка // Помощь родителям в воспитании детей. – М.: Прогресс, 1992. – С.79-93.
9. Шапиро А.З. Психолого-гуманистические проблемы позитивности-негативности внутрисемейных отношений // Вопросы психологии. – 1994. – № 4. – С. 45-56.

Резюме. В статье представлены наиболее известные взгляды представителей разных психологических школ на причины возникновения конфликтов между родителями и их детьми. Описаны модели работы с родителями, которые различаются постановкой целей и задач.

Ключевые слова: взаимодействие взрослого с ребенком, психологический подход, групповые методы работы.

Summary. The most point of views are introduced in this article, point of views are about reasons of appearance the problems among the children and their parents. In the article different models of working with the parents are described in brief. These models differ in standing aims and tasks.

Key words: interaction parents with the children, psychological approach, group methods.

Одержано редакцією 15.05.2004.

УДК: 37.034

Ю.О. ГЛІНЧУК

ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У КАРДІОРЕВМАТОЛОГІЧНИХ САНАТОРІЯХ УКРАЇНИ

Резюме. Стаття присвячена вивченню проблеми створення, розвитку та функціонування кардіоревматологічних санаторіїв в Україні. Визначено педагогічні умови здійснення виховання дітей в умовах кардіоревматологічного санаторію.

Ключові слова: кардіоревматологічний санаторій, серцевохворі діти, різновіковий колектив.

Постановка проблеми. Згідно даних медичної статистики, важливою проблемою сьогодення є стійка тенденція зростання кількості дитячих захворювань, особливо серцевосудинних. За останні 100 років їхня кількість зросла в 10 разів, а смертність від них становить 56% від загальної смертності. Контингент дітей, які хворіють, становить групу ризику для розвитку хронічної патології, тому їх лікування, оздоровлення та відповідно змодельоване виховання є суспільно значущою проблемою, від вирішення якої залежить рівень здоров'я нації.

Мета нашої статті – короткий огляд історії створення, розвитку і функціонування санаторних шкіл в Україні, вивчення педагогічних умов здійснення виховання дітей в умовах кардіоревматологічного санаторію і формулювання загальних рекомендацій для працівників санаторних закладів.

Методика та організація експерименту. В обстеженні брали участь 80 дітей, 60 батьків, 30 педагогів та 20 медпрацівників. У дослідженні використовувались методи аналізу психолого-педагогічної літератури, аналіз масового та власного педагогічного досвіду з питань здійснення виховання в умовах кардіоревматологічного санаторію, спостереження, опитування, анкетування, бесіди, інтерв'ю, дискусії.

Результати дослідження та їх обговорення. Організації мережі санаторних закладів поклато початок створення С.Т.Шацьким в 1911 році трудової школи-колонії “Бадьоре життя” у м.Обочинську Калузької губернії.

Після революції 1917р. суспільно значущою проблемою стала велика кількість безпритульних, голодуючих та соціально незахищених дітей, які самим лише фактом свого існування підривали авторитет радянської влади. Окрім цього, через кілька років їхнє покоління, перебуваючи в стихійних умовах розвитку, могло б становити потенційну загрозу тогочасному устрою. Тому в цей час розпочалося створення нової системи суспільного виховання, яка охоплювала дітей до п'ятнадцятирічного віку: дитячі садки і дошкільні дитячі будинки для дітей від 1 до 7 років, дитячі колонії та містечка, будинки для голодуючих та будинки для дітей з вадами фізичного і психічного розвитку віком від 8 до 15 років.

У той час, як у зарубіжній педагогіці й психології вважалось, що стереотипи поведінки та розвитку закладаються в дитини генетично (М.Монтессорі, К.Лоренц, Е.Фром, А.Чічерліх), в Радянському Союзі

домінувала думка щодо визначальної ролі соціального оточення. У зв'язку з цим 1 липня 1930 року була проголошена “Декларація про соціальне виховання дітей”, згідно якої основним закладом виховання дітей ставали дитячі будинки, що забезпечувало ізоляцію дітей від сім'ї, яка, на думку Наркомосу України, розкладалася. Однак запровадження цього проєкту в життя вимагало значних коштів, створення такої кількості дитячих будинків, містечок та колоній, які б охоплювали всіх дітей республіки, було неможливим, тому з 1924 року Наркомос України змушений був взяти курс на скорочення мережі дитячих будинків і зміцнення загальноосвітньої школи. Але оскільки загальноосвітня школа не могла забезпечити виховання і навчання дітей-сиріт, то XX з'їздом КПРС України було прийняте рішення про організацію для них та для дітей із багатодітних й малозабезпечених сімей шкіл-інтернатів. У 1956 році їхня кількість сягнула 50-ти і охоплювали вони близько 10 тисяч учнів. Згодом педагогічна практика показала, що виховання дітей з вадами психічного та фізичного розвитку вимагає особливого підходу, тому 23 вересня 1967 року була прийнята Постанова Ради Міністрів “Про розширення мережі шкіл-інтернатів для хворих дітей”. У 1970 році були організовані перші санаторні школи.

Ми погоджуємося з думкою Є.П.Постовойтова та Н.Ф.Петрової про незадовільну підготовку студентів педагогічних вузів для роботи з хворими дітьми і вважаємо недостатньою кількість наукових досліджень та практичних рекомендацій у даній галузі, що корелює з результатами опитування працівників санаторних закладів [3; 4]. У своєму дослідженні ми спирались на висновки Ю.Тарнавського про те, що мобілізація сил, емоційність, корисна для здорової дитини, може виявитись шкідливою або навіть небезпечною для серцевохворої [5, 30] та висновки М.Безруких, Б.Круглова щодо швидкої втомлюваності і втрати цікавості хворих дітей [1, 19], враховували результати досліджень Л.С.Виготського та О.В.Запорожця, згідно яких найбільш сприятливим періодом для формування моральних якостей, зокрема культури спілкування у колективі, являється старший дошкільний та молодший шкільний вік [2, 288], результати досліджень про те, що психіка батьків хворих дітей значно відрізняється від психіки батьків дітей здорових [5, 15].

Спостерігаючи за особливостями мислення й поведінки серцевохворих дітей, ми помітили, що характерними для них є відчуття невпевненості, тривоги та страху перед усім новим, що здебільшого являється наслідком негативних взаємодій зі здоровими дітьми у колективі дитсадка чи школи.

Психіка серцевохворих дітей вже сама по собі є значно вразливішою від психіки дітей здорових, тому питання забезпечення психологічного комфорту вихованців кардіоревматологічного санаторію являється, на наш погляд, одним з найактуальніших.

Значущим чинником психічного здоров'я виступає почуття оптимізму. Відомо, що воно не є вродженим, а формується під впливом ряду соціальних факторів і як результат виховання.

У формуванні оптимізму найвирішальнішу роль відіграє позитивний життєвий досвід. У навчально-виховному процесі його нагромадження залежить від уміння педагога знайти диференційований підхід до вихованця, врахувавши всі його індивідуальні особливості й характеристики.

Значною перешкодою на шляху виховання почуття оптимізму є економічна нестабільність країни, яка призводить до зниження життєвого рівня населення та парадигмальність технократичного мислення. При такій руйнації системи загальнолюдських цінностей відсутність модного атрибуту викликає у дитини образи на життя, переростає у комплекс неповноцінності, адже, як відмітив А.Шопенгауер, ми рідко думаємо про те, що маємо, але завжди турбуємося про те, чого в нас немає.

Як показує досвід, в багатьох випадках першопричиною песимістичних настроїв буває надлишок вільного часу, оскільки діти, як правило, ще не можуть свідомо аналізувати дійсність й організувати своє дозвілля та заострення уваги на негативних рисах характеру вихованця або його помилках й сприйняття позитивних, як чогось належного, оскільки часті негативні відгуки про дитину обов'язково трансформуються в самооцінку, сприяють формуванню песимістичних відчуттів, а, отже, завдають беззаперечної шкоди психічному здоров'ю.

Вивчаючи діяльність емоційної сфери серцевохворих дітей, ми помітили, що в багатьох випадках причиною негативних емоцій буває застосування методу вимоги, адже будь-яка, звернена до дітей вимога, спонукає їх до певного зусилля, завжди пов'язана з якимсь напруженням. Безперечно, що вирішенням даної проблеми не є обмеження в застосуванні даного методу, адже не можна все виховання засновувати на зацікавленні, оскільки формування міцного, здорового індивіда неможливе без вимогливості до нього. Сприйняття дитиною вимоги залежить тільки від того, наскільки володіє цим методом педагог. Вміло поставлена вимога справляє позитивний вплив на свідомість, спонукає до позитивної діяльності або гальмує негативну.

Відомо, що не тільки серцевохворі, а й цілком здорові діти надзвичайних труднощів зазнають тоді, коли різко зростає складність та кількість вимог. Невпевнені, вразливі натури, якими найчастіше й бувають серцевохворі діти, замикаються в собі, починають комплексувати, почуватись неповноцінними і, як наслідок, надалі сам процес навчання асоціюється з чимось для них ганебним, що являється причиною постійних перенапружень. Найбільш за все вони бояться, що не зуміють розв'язати задачу, правильно виконати вправу. З часом в них виробляється стійке переконання, що вони не тільки не зуміють розв'язати якусь конкретну задачу, а, взагалі, будь-яку, навіть примітивну.

Вивчаючи особливості емоційної сфери серцевохворих дітей, ми переконалися, що запобігти песимістичним тенденціям розвитку, можна лише формуванням здорового мислення, акцентуванням уваги на

наявних цінностях, а не навпаки, доводячи до дітей думку Дейла Карнегі: “Ми володіємо надзвичайними багатствами. Вони набагато цінніші, ніж казкові скарби Алі-Баби. Ви продали б свої два ока за мільярд доларів? Яку суму ви бажали б за свої дві ноги? А за ваші руки? А за слух? Подумки складіть всі ваші скарби і зрозумієте, що не віддали б те, що маєте, за всі багатства Рокфелерів, Фордів і Морганів, разом взятих”.

Щоб не стати причиною психічного перенапруження, кожна вимога, що висувається педагогом, повинна бути конкретною та осмисленою (якщо бажаного результату можна досягти за допомогою вимоги-натяку, то не слід застосовувати вимогу-попередження чи вимогу-погрозу), а зростання вимог під час навчально-виховного процесу має бути максимально плавним і систематичним.

Одним з пунктів нашого дослідження стало вивчення питання виховного значення взаємодії дітей в умовах кардіоревматологічного санаторію. Дана проблема не отримала достатнього висвітлення у наукових дослідженнях, хоча є надзвичайно актуальною при здійсненні особистісно-зорієнтованого виховання.

У загальноосвітніх школах найміцнішим є колектив класу, який складається з дітей одного віку, що разом проводять значну частину часу, мають спільні захоплення та інтереси. Що стосується шкіл санаторного типу, то для них характерними є взаємодії різних вікових груп. Це відбувається внаслідок збігу їхньої позаурочної діяльності за фактором місця та часу. Найбільш вираженими є такі взаємодії між дітьми послідовних вікових груп, наприклад, між старшими дошкільниками та дітьми молодшого шкільного віку. Зрозуміло, що у різновіковому колективі тон, лінію поведінки задаватимуть старші його члени, у нашому випадку молодші школярі. Дані нашого дослідження засвідчують, що внаслідок цього, дошкільники свої взаємини будують в значній мірі вже встановленим еталоном, причому така взаємодія спостерігається не тільки під час безпосереднього спілкування, а й при спільній участі у сюжетно – рольових іграх. У процесі гри дошкільнята автоматично переймають у старших товаришів здатність аналізувати позиції партнерів, обумовлювати з ними свої дії, вчитись формулювати і висувати вимоги іншим, самим підкорятись цим вимогам і таким чином визначати своє місце в системі міжособистісних стосунків. Адже в одноріковому колективі дошкільників ігри значно спрощені, статус їхніх учасників зводиться в основному до перебування в ролі “головних” або “підлеглих”.

В свою чергу, старші члени різновікового колективу, відчуваючи прихильне ставлення до них молодших дітей, прагнуть не осоромитись перед ними.

У загальному ж дитячий колектив, тим більше різновіковий, являється складним механізмом, взаємозв'язки у якому залежать від багатьох факторів. Серед них найважливішим є вплив педагога, адже накопичених молодшими школярами, а тим більше дошкільниками вражень, життєвого досвіду явно ще не досить, щоб самостійно організувати спільну діяльність, яка визначалася б виховним впливом. Тон, настрої, відношення педагога до певної дитини, бачення тієї чи іншої проблеми автоматично переймають перш за все старші члени різновікового колективу, а від них – молодші. Але зауваження чи вимога-попередження, висловлені у різновіковому колективі до старших його членів, сприймаються більш болісно, ніж якби вони були висловлені у колективі однолітків, що негативно впливає на стосунки дітей.

На жаль, ми змушені констатувати, що в групах старших дошкільників та учнів молодших класів не завжди домінують справжні гуманні взаємини. В умовах кардіоревматологічного санаторію причиною цього найчастіше буває формування психологічного самозахисту, коли одна особистість самоутверджується за рахунок іншої. Таке явище є наслідком негативних взаємодій у колективі дитсадка чи школи, коли серцевохворі діти стають предметом насмішок з боку однолітків через неможливість брати участь у рухливих іграх чи заняттях з фізкультури. Конфліктні ситуації в колективі детермінують появу у дітей невпевненості у власних силах, недовіри до оточуючих, сприяють накопиченню негативного досвіду міжособистісних взаємодій.

Зарадити конфліктності та нерегламентованості дитячих стосунків може лише педагогічна організація процесу спілкування. Вона виражається в постійному аналізуванні діяльності, в своєчасному виявленні суперечок та непорозумінь між вихованцями та їх врегулюванні шляхом взаємодій зовнішніх педагогічних впливів з внутрішнім психічним світом дітей. Такі взаємодії являються необхідною умовою формування моральних якостей.

Педагогічно організований та скоректований процес спілкування сприяє визнанню системи загальнолюдських цінностей, зокрема милосердя, а відтак – виступає засобом інтенсифікації процесу виховання.

Беззаперечним на сьогоднішній день є той факт, що здійснення повноцінного виховання неможливе без результативної співпраці з батьками, адже саме сім'я виступає тим найближчим соціумом, в якому відбувається нагромадження першого життєвого досвіду. Основними видами роботи з батьками у загальноосвітній школі є відвідування батьків удома, запрошення батьків до школи, день відкритих дверей для батьків у школі, загальношкільні та класні батьківські збори, батьківські конференції. Внаслідок того, що кардіоревматологічні санаторії є обласними закладами, основним видом роботи з батьками виступає індивідуальна співпраця. Проте співпраця з батьками серцевохворих дітей містить в собі чимало труднощів: переймаючись перш за все проблемами здоров'я власних дітей, вони досить часто надають другорядного значення їх моральному розвитку. Як правило, діти в таких сім'ях звикають користуватися своїм становищем для виправдання будь-яких негативних вчинків, здійснення їх морального виховання несе в собі чимало труднощів. Тому співпраця з батьками таких дітей заключається перш за все у їх психолого-педагогічному просвітництві. Зрозуміло, що при цьому педагог повинен дотримуватись конфіденційності спілкування та добровільності співпраці, батьки мають бути впевнені у

його компетентності, зацікавленості в долі дитини. Активна співпраця з батьками забезпечує плідний взаємозв'язок знань, суджень, переконань та почуттів, засвоєних під час навчально-виховного процесу з повсякденними життєвими ситуаціями, що формують досвід спілкування на засадах моралі і милосердя.

У ході нашого експерименту ми переконались у значущості такого аспекту навчально-виховного процесу, як взаємодія педагогічного й лікувального колективів. Досить часто медперсонал не має відповідних знань з області дитячої психології, тим більше психології серцевохворих дітей, тому потребує відповідного консультування з боку педагогів. В свою чергу позитивно на здійснення навчально-виховного процесу впливає ознайомлення педагогічних працівників з рівнем захворюваності та перебігом лікувального процесу тієї чи іншої дитини.

Висновки. У ході нашого дослідження ми переконались, що здійснення навчально-виховного процесу в умовах кардіоревматологічного санаторію повинне включати в себе такі основні аспекти: урахування педагогами, медиками та батьками психо-фізіологічних особливостей вихованців, виховання почуття оптимізму, як результату нагромадження позитивного життєвого досвіду, правильне застосування методу вимоги, боротьба з надмірною тривожністю та моральна спрямованість процесу спілкування в різновіковому колективі.

Застосовуючи на практиці результати нашого дослідження, ми помітили різке зростання ефективності виховного процесу, що дозволяє зробити висновок про необхідність запровадження вищенаведених положень у педагогічну практику.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безруких М., Круглов В. Ослаблено здоров'я? // Семья и школа. – 1992. – №1-3. – С.19.
2. Запорожец А.В. Развитие общения у дошкольников. – М.: Педагогика, 1974. – 288с.
3. Кочубей Б., Новикова Е. Как лечит тревожность? // Семья и школа. – 1988. – №12. – С.19–21.
4. Петрова Н.Ф. Совершенствование обучения и воспитания в учебных заведениях оздоровительного типа. Автореф.дисс.... канд.пед.наук. – М., 1998. – 18с.
5. Тарнавский Ю. О психогигиене // Воспитание школьников. – 1991. – №1. – С.30-32.
6. Тингей Михаэлис Кэрролл. Дети с недостатками развития. – М.: Педагогика, 1988. – 320с.

Резюме. Стаття посвящена изучению проблемы создания, развития и функционирования кардиоревматологических санаториев на Украине. Определены педагогические условия осуществления воспитания детей в условиях кардиоревматологического санатория.

Ключевые слова: кардиоревматологический санаторий, кардиобольные дети, разновозрастной коллектив.

Summary. This article is devoted to the research of the process of creation, development and functioning of the cardiological sanatoriums in Ukraine.

Key words: cardiological sanatorium, cardio sick children, different age collective.

Одержано редакцією 11.05.2004.

УДК: 371.13

Ю.О.ГЕРАСИМЧУК

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У ВУЗІ

Резюме. Стаття присвячена аналізу педагогічних засобів формування професійно-пізнавальних інтересів у процесі підготовки майбутніх вчителів у вищій школі, проведений аналіз теоретичної літератури із зазначеного питання.

Ключові слова: педагогічний засіб, професійно-пізнавальний інтерес, умови формування.

Постановка проблеми. Результати психологічних і педагогічних досліджень із проблеми формування професійних і пізнавальних інтересів у школярів і студентів вузів дозволяють дати численні рекомендації, що сприяють підвищенню ефективності педагогічного процесу. У дослідженнях Ю.К.Бабанського [2], В.О.Сластьоніна [4] аудиторні заняття, науково-дослідницька і самостійна робота, педагогічна практика розглядаються як основні шляхи професійної підготовки, що впливають на особистісні утворення майбутнього спеціаліста, в тому числі і на інтереси.

В силу своєї специфіки професійно-пізнавальні інтереси спонукають до професійної і пізнавальної діяльності, в той самий час самі формуються і розвиваються в ній.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження є пошук педагогічних засобів, що впливають на становлення професійно-пізнавальних інтересів і обґрунтування умов, котрі роблять цей процес більш ефективним.

Під умовами будемо розуміти обставини і передумови, що впливають на формування і виявлення професійно-пізнавальних інтересів; під засобами – прийоми, матеріальне забезпечення для здійснення будь-якої діяльності.

Умови становлення професійно-пізнавальних інтересів розглядали Л.Г.Антипова, В.О.Сластьонін, Г.І.Щукіна. У працях цих дослідників можна виділити групи суб'єктивних і об'єктивних умов. При цьому до

ЗМІСТ

Вітаємо ювіляра	3
1. Бозуш А.М. Проблеми сімейного виховання дітей у спадщині В.О.Сухомлинського.....	4
2. Кононко О.Л. Самосвідомість у житті дошкільника	6
3. Борисова З.Н. Виховні цінності у формуванні особистості дитини в педагогічній системі А.С.Макаренка	11
4. Золотухіна С.Т. Освоєння історико-педагогічного досвіду як умова формування професійної компетентності сучасного вчителя.....	13
5. Поніманська Т.І. Особистісні пріоритети гуманістичного виховання	19
6. Дичківська І.М. Підготовка вихователя як суб'єкта інноваційної педагогічної діяльності в контексті сучасних тенденцій розвитку освіти	24
7. Бєленька Г.В. Основні етапи формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку.....	31
8. Пальчевський С.С. Глобалізація як принцип соціалізації дітей дошкільного віку	35
9. Карпенчук С.Г. Функція педагогічної технології – системотвірна.....	40
10. Машикіна Л.А. Формування професійної компетентності студентів в процесі педагогічної практики	43
11. Розальська Н.В. Деякі аспекти організації та проведення педагогічної практики майбутніх гувернерів у ВУЗі.....	48
12. Ніколайчук Г.І. Підвищення ефективності мовленнєвого розвитку дошкільників	51
13. Леценко Г.П. Наступність у формуванні діалогічної компетенції дітей дошкільного віку та учнів початкових класів і основної школи	54
14. Степанова О.І. Активізація методів роботи з розвитку мовлення дошкільників	58
15. Трусова О.Л. Декоративне мистецтво як засіб формування цілісної естетичної культури	61
16. Горопаха Н.М. Формування у дітей старшого дошкільного віку вмінь навчального співробітництва з педагогом та однолітками.....	65
17. Машиовець М.А. Актуальність проблеми формування уявлень про сім'ю у дітей дошкільного віку	69
18. Богініч О.Л. Готовність батьків до народження дітей	75
19. Маліновська Н.В. С.Ф.Русова: концепція мовної освіти і мовленнєвого розвитку дітей	79
20. Борова В.Є. Коригування звукової культури мовлення дошкільників у програмно-методичних документах	81
21. Самсонюк Н.Ф. Гуманна сім'я – основа самоствердження дошкільника	86
22. Сварковська Л.А. Дослідження фізичної готовності до школи дітей 6 років.....	90
23. Литвиненко С.А. Діагностика готовності майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності	92
24. Загородня Л.П., Матвієнко З.Е. Підготовка майбутніх вихователів до реалізації завдань екологічного виховання дошкільників з урахуванням екологічних особливостей регіону	96
25. Зданевич Л.В. Комплексне дослідження процесу адаптації студентів-першокурсників до умов життєдіяльності.....	100
26. Гордій Н.М. Проблема розумового виховання дітей в сім'ї у вітчизняній періодичній пресі (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.)	104
27. Фасолько Т.С. Відповідальна поведінка як складова соціальної компетентності дошкільника.....	109
28. Янцур Л.А. Індивідуальні відмінності в розвитку інтересу до зображувальної діяльності у старших дошкільників на заняттях	112
29. Дронова О.О. Образотворча діяльність дошкільників у контексті гуманістичної концепції освіти	117
30. Меналюк Г.Ф. Шляхи забезпечення логіко-математичної компетентності старших дошкільників.....	121
31. Бєлова С.А. Комплексне навчання в теорії і практиці педагогів Бременської школи 20-х років ХХ століття	124
32. Марчук Г.В. Соціальна компетентність дошкільника у структурі особистості.....	127
33. Козлюк О.А. Педагогічні умови формування гуманістичної спрямованості спілкування дітей старшого дошкільного віку.....	130
34. Косарєва О.І. Психолого-педагогічні моделі вивчення взаємодії батьків і дітей	133
35. Глінчук Ю.О. Виховання дітей у кардіоревматологічних санаторіях України.....	137
36. Герасимчук Ю.О. Педагогічні засоби формування професійно-пізнавальних інтересів у ВУЗі.....	140
37. Врочинська Л.І. Народна казка як засіб виховання гуманної поведінки у старших дошкільників	142
38. Федорова Н.В. Діалогічні засади організації гуманістично орієнтованої педагогічної взаємодії.....	145
39. Онищук І.А. Психолого-педагогічний аспект проблеми інтересу до мистецької діяльності у дітей старшого дошкільного віку.....	148
40. Кравець Л.М. Моделювання процесу розвитку педагогічної рефлексії майбутнього вчителя.....	150
Відомості про авторів	153

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти

Збірник наукових праць

НАУКОВІ ЗАПИСКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 29

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Редактори збірника Дичківська І.М., Степанова О.І.

Технічний редактор Курченко Н.Б.

Комп'ютерна верстка Хомяк О.Л.

Здано до набору 17.05.2004 р. Підписано до друку 28.05.2004 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 23,48. Обл. вид. арк. 23,83. Замовлення № 33/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31

Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки (к. 98,
тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі

Рівненського державного гуманітарного університету

33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 29. — Рівне: РДГУ, 2004. — 157 с.**

ISBN 966 — 7281 — 07 — 10.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20